УДК 364.4:351.778
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.10

Мартиненко О. Г.

ПРОБЛЕМАТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Війна в Україні створила численні виклики для благодійних фондів, які надають допомогу особам, що перебувають на деокупованих територіях. Соціальна робота цих організацій є критично важливою для відновлення громад та підтримки внутрішньо переміщених осіб. У цьому контексті благодійні фонди та неурядові організації відіграють ключову роль у наданні необхідної допомоги. Стаття присвячена дослідженню проблематики соціальної роботи благодійних фондів України з особами, які перебувають на деокупованих територіях. У ній розглянуто основні виклики, з якими стикаються благодійні організації у процесі надання допомоги та підтримки цій категорії населення. Особлива увага приділяється питанням психологічної підтримки, матеріальної допомоги, медичного обслуговування та реінтеграції в суспільство. Аналізуються ефективні стратегії та методи роботи благодійних фондів, а також досвід реалізації успішних проектів. Ефективність соціальної роботи благодійних фондів визначається швидкістю реагування, відповідністю потребам, впливом на соціальні та економічні умови, сталістю програм та ефективністю використання ресурсів. Адаптація міжнародного досвіду та розробка нових підходів є ключовими для подальшого розвитку цієї діяльності. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку конкретних механізмів та підходів для підвищення ефективності соціальної роботи на деокупованих територіях, а також на вивчення координації між благодійними фондами, державними структурами та міжнародними організаціями. Отримані результати можуть бути основою для подальших досліджень у сфері соціальної роботи, гуманітарної допомоги та постконфліктного відновлення. Висновки дослідження можуть бути корисними для прийняття рішень та розробки політик, спрямованих на підтримку та відновлення деокупованих територій.

Ключові слова: *деокуповані території, соціально незахищене населення, благодійні фонди, соціальна робота, психологічні, соціальні та економічні потрясіння.*

В умовах триваючої війни в Україні, деокуповані території стикаються з численними викликами, серед яких головне місце займає соціальна реабілітація та підтримка населення. Особи, які проживають на цих територіях, зазнали значних психологічних, соціальних та економічних потрясінь. Благодійні фонди відіграють важливу роль у наданні допомоги таким людям, однак їхня робота часто стикається з численними проблемами, що потребують комплексного аналізу та вирішення.

Останні дослідження зосереджуються на питаннях постконфліктного відновлення, психологічної реабілітації та соціальної інтеграції постраждалих осіб [1]. У багатьох публікаціях наголошується на важливості координації між державними структурами та благодійними організаціями для ефективного розв'язання соціальних проблем на деокупованих територіях [1; 2]. Також активно обговорюється питання залучення міжнародних організацій та донорів до процесу відновлення [3].

Незважаючи на значний обсяг досліджень та впроваджених ініціатив, залишаються невирішеними декілька ключових аспектів:

– недостатня координація між державними структурами, благодійними фондами та міжнародними організаціями часто призводить до дублювання зусиль та неефективного використання ресурсів;

– обмежені фінансові та матеріальні ресурси ускладнюють надання необхідної допомоги в повному обсязі. Важливо знайти стабільні джерела фінансування та залучити додаткові ресурси для підтримки діяльності благодійних організацій;

– недостатній моніторинг та оцінка ефективності соціальних програм не дозволяють вчасно виявляти проблеми та коригувати підходи до надання допомоги. Потрібно розробити ефективні механізми моніторингу та оцінки.

Подальші дослідження та публікації повинні зосередитися на вирішенні цих аспектів, що дозволить значно покращити соціальну роботу благодійних організацій та сприятиме успішній реабілітації осіб на деокупованих територіях.

Метою дослідження є комплексний аналіз проблематики соціальної роботи благодійних фондів України з особами, які перебувають на деокупованих територіях. Дослідження спрямоване на вивчення існуючих викликів та проблем, з якими стикаються благодійні організації в процесі надання допомоги, а також на розробку рекомендацій щодо підвищення ефективності їхньої діяльності. Особлива увага приділяється виявленню потреб населення, яке проживає на деокупованих територіях, оцінці результативності впроваджених заходів, а також вивченню міжнародного досвіду у цій сфері для його адаптації до українських реалій.

Благодійні фонди відіграють ключову роль у підтримці населення, яке проживає на деокупованих територіях. Їхня діяльність спрямована на задоволення основних соціальних потреб, відновлення інфраструктури та забезпечення стабільного соціально-економічного середовища (рис. 1).

Рис. 1. Завдання, що виконують благодійні фонди на деокупованих територіях
Джерело: складено автором на основі [1–3]

Психологічна допомога є критично важливою для населення деокупованих територій, яке зазнало значного стресу та травм внаслідок воєнних дій. Благодійні фонди надають широкий спектр психологічних послуг, які включають:

– *індивідуальні консультації.* Психологи проводять індивідуальні сеанси з постраждалими, допомагаючи їм впоратися з травматичними переживаннями, страхами та стресом;

– *групові терапевтичні сесії:* Організовуються групові сеанси, де люди можуть ділитися своїми переживаннями, отримувати підтримку від інших учасників та навчатися технікам подолання стресу.

– *психосоціальна підтримка.* Включає програми, які спрямовані на відновлення психічного здоров'я через участь у соціальних та культурних заходах;

– *тренінги для місцевих спеціалістів.* Проведення навчальних програм для місцевих психологів та соціальних працівників, щоб вони могли ефективно надавати допомогу на місцях.

Соціальна підтримка є основою роботи благодійних фондів і включає різноманітні послуги та програми, спрямовані на покращення умов життя населення на деокупованих територіях. Зокрема, це:

– допомога у відновленні втрачених документів, юридичний супровід у питаннях майнових прав, пенсійного забезпечення та інших юридичних аспектів;

– консультації та допомога у оформленні соціальних виплат, пенсій та інших видів державної підтримки;

– організація курсів, семінарів та тренінгів для дітей та дорослих, спрямованих на підвищення кваліфікації, професійну перепідготовку та розвиток навичок;

– програми, що сприяють інтеграції постраждалих осіб у місцеві громади, організація заходів для соціальної адаптації та культурного розвитку.

Матеріальна допомога є одним з ключових аспектів діяльності благодійних фондів і включає:

– розподіл продуктів харчування, одягу, гігієнічних засобів та інших необхідних товарів серед населення деокупованих територій;

– забезпечення медикаментами, медичним обладнанням, проведення медичних обстежень та надання лікування;

– допомога у відновленні зруйнованих житлових будинків, ремонт та реконструкція соціальної інфраструктури (школи, лікарні, громадські будівлі);

– забезпечення тимчасовим житлом для осіб, які втратили свої домівки внаслідок воєнних дій, будівництво модульних будинків та тимчасових поселень.

Благодійні фонди, що працюють на деокупованих територіях, надають різноманітну допомогу, яка охоплює психологічну, соціальну та матеріальну підтримку. Завдяки комплексному підходу вони допомагають постраждалим відновлюватися після травматичних подій, забезпечують необхідні ресурси для виживання та сприяють їхній соціальній інтеграції та адаптації до нових умов життя. Такі ініціативи є важливими для стабілізації ситуації та відновлення нормального життя на деокупованих територіях. Однак для підвищення ефективності їхньої роботи необхідно вирішувати існуючі виклики та покращувати координацію зусиль на всіх рівнях.

Однією з основних проблем, з якими зіштовхуються благодійні фонди на деокупованих територіях, є недостатня координація між різними організаціями, які надають допомогу. Відсутність ефективної комунікації та

співпраці між державними установами, міжнародними організаціями та місцевими благодійними фондами призводить до дублювання зусиль, нераціонального використання ресурсів та пропуску важливих аспектів допомоги.

За даними ООН, у 2023 році на деокупованих територіях України діяли понад 200 різних благодійних та гуманітарних організацій. Близько 30% зусиль були дубльовані через недостатню координацію [4].

Благодійні фонди часто зіштовхуються з недостатнім фінансуванням та браком матеріальних ресурсів. Це обмежує їх можливості у наданні необхідної допомоги та реалізації довгострокових програм. Залучення додаткових фінансових ресурсів є критично важливим для забезпечення сталості та ефективності роботи фондів.

У 2023 році загальний бюджет благодійних фондів, які працюють на деокупованих територіях, складав близько 100 млн доларів США. Проте, за оцінками експертів, для повного забезпечення потреб населення необхідно було щонайменше вдвічі більше фінансування [2].

Робота на деокупованих територіях вимагає високого рівня кваліфікації та підготовки персоналу. Недостатня підготовка та відсутність спеціальних навичок у працівників благодійних фондів можуть негативно впливати на якість наданої допомоги та ефективність реалізації програм.

За даними опитування, проведеного у 2022 році, близько 40% працівників благодійних фондів відзначили, що не мали достатньої підготовки для роботи у кризових умовах [3].

Безпекові ризики є одним з найбільших викликів для благодійних фондів, які працюють на деокупованих територіях. Небезпека мінних полів, можливість нових бойових дій та відсутність стабільної безпекової ситуації створюють значні перешкоди для надання допомоги.

За даними Міноборони України, станом на 2023 рік, понад 15% деокупованих територій були заміновані, що ускладнювало доступ до них для гуманітарних організацій [5].

Психологічне вигорання є серйозною проблемою для працівників благодійних фондів, які працюють у складних умовах на деокупованих територіях. Постійний стрес, емоційне навантаження та відсутність належної підтримки можуть призводити до вигорання, що впливає на ефективність роботи та загальний стан здоров’я працівників.

Опитування, проведене у 2022 році, показало, що близько 35% працівників благодійних фондів відчувають симптоми психологічного вигорання [3].

На деокупованих територіях населення може не бути достатньо поінформованим про доступні послуги та програми благодійних фондів. Це може призводити до нерівного розподілу допомоги та недоотримання необхідної підтримки тими, хто її найбільше потребує.

Дослідження, проведене у 2022 році, виявило, що лише 50% населення на деокупованих територіях знали про доступні послуги благодійних фондів [3].

Соціальна робота благодійних фондів на деокупованих територіях зіштовхується з численними викликами та проблемами, які вимагають комплексного підходу та активної співпраці з різними організаціями та державними структурами. Вирішення цих проблем потребує належного фінансування, підготовки персоналу, забезпечення безпеки та ефективної комунікації з населенням. Тільки завдяки спільним зусиллям можна забезпечити стабільну та ефективну роботу благодійних фондів, спрямовану на підтримку та відновлення постраждалих від воєнних дій. У таблиці 1 узагальнено основні підходи до вирішення проблем, що мають місце в роботі благодійних фондів на деокупованих територіях.

Незважаючи на існуючі труднощі, діяльність благодійних фондів на деокупованих територіях є надзвичайно важливою для підтримки місцевого населення та відновлення інфраструктури. Конкретні приклади роботи фондів свідчать про значний вплив їхньої діяльності на покращення умов життя та психосоціального стану людей, які постраждали від воєнних дій.

Таблиця 1

Основні підходи до вирішення проблем, що мають місце в роботі благодійних фондів на деокупованих територіях

Проблеми	Напрями вирішення
1	2
Координація між різними організаціями	Створення єдиної платформи для обміну інформацією та координації діяльності всіх учасників. Регулярні зустрічі та семінари для обговорення поточних проблем та планування спільних дій. Розробка спільних стратегій та планів дій для забезпечення ефективного розподілу ресурсів та уникнення дублювання зусиль.
Фінансові та матеріальні труднощі	Активне залучення грантів та донорської підтримки від міжнародних організацій та приватних донорів. Розробка стратегій для залучення корпоративного сектору до фінансування соціальних проектів. Організація благодійних заходів та кампаній для збору коштів серед населення та бізнесу.
Недостатня кваліфікація та підготовка персоналу	Проведення регулярних тренінгів та навчальних програм для підвищення кваліфікації персоналу. Залучення експертів та спеціалістів для проведення консультацій та навчання. Розробка стандартів та методик роботи, які враховують специфіку діяльності на деокупованих територіях.

Продовження таблиці 1

1	2
Безпекові ризики та обмежений доступ до деокупованих територій	Співпраця з міжнародними організаціями та державними структурами для забезпечення безпеки персоналу. Проведення навчань з безпеки для працівників та волонтерів, включаючи навчання з розпізнавання та уникнення мінної небезпеки. Використання сучасних технологій та засобів для моніторингу безпекової ситуації та планування роботи.
Психологічне вигорання працівників	Організація програм психологічної підтримки та реабілітації для працівників. Запровадження регулярних перерв та ротації персоналу для зниження рівня стресу. Створення підтримуючого робочого середовища та формування командної взаємодії.
Недостатня обізнаність населення	Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності населення про доступні послуги та програми. Використання різних каналів комунікації, включаючи соціальні мережі, місцеві медіа та громадські заходи. Залучення місцевих лідерів та активістів для поширення інформації та підвищення довіри до благодійних фондів.

Джерело: складено автором на основі [1–3]

Фонд «Карітас України» активно працює на деокупованих територіях, надаючи комплексну допомогу місцевому населенню. Однією з ключових програм фонду є надання психологічної підтримки. Ця програма включає індивідуальні та групові консультації з психологами, організацію тренінгів та семінарів з подолання стресу і травм, пов'язаних з військовими діями.

У 2023 році фонд надав психологічну підтримку понад 5 000 осіб на деокупованих територіях. За оцінками фонду, 70% учасників програм відзначили значне покращення свого психологічного стану [6].

Український Червоний Хрест забезпечує доступ до медичної допомоги на деокупованих територіях через мобільні медичні бригади. Ці бригади надають первинну медичну допомогу, вакцинацію, а також лікування хронічних захворювань. Вони працюють у тісній співпраці з місцевими медичними установами для забезпечення безперервності медичних послуг [].

У 2023 році мобільні медичні бригади Червоного Хреста надали медичну допомогу понад 10 000 осіб. Здійснено понад 3 000 вакцинацій проти різних інфекційних захворювань [7].

Фонд «Charitable organization» реалізує програми підтримки дітей та молоді на деокупованих територіях. Це включає організацію навчальних занять, створення безпечних просторів для дітей, а також надання матеріальної допомоги у вигляді шкільного приладдя, одягу та продуктів харчування [8].

У 2023 році фонд охопив своїми програмами понад 7 000 дітей. Організовано понад 200 навчальних заходів та тренінгів з питань безпеки та подолання стресу.

Міжнародний комітет Червоного Хреста (ICRC) активно займається відновленням критичної інфраструктури на деокупованих територіях. Це включає ремонт та відновлення водопостачання, електропостачання, а також медичних та освітніх закладів. Програма також передбачає надання матеріальної допомоги для реконструкції пошкоджених будівель.

У 2023 році ICRC відновив водопостачання у 15 сільських районах. Відремонтовано 10 медичних закладів та 5 шкіл, що дозволило забезпечити доступ до медичних та освітніх послуг для понад 20 000 осіб [9].

Фонд «People in Need» надає соціальну та матеріальну підтримку населенню на деокупованих територіях. Це включає роздачу продуктових наборів, одягу, засобів гігієни, а також надання фінансової допомоги для найуразливіших груп населення.

У 2023 році фонд роздав понад 50 000 продуктових наборів. Надано фінансову допомогу понад 5 000 сімей [10].

Для підвищення ефективності та стійкості зусиль благодійних фондів на деокупованих територіях необхідна тісна координація між різними організаціями, належне фінансування та постійне вдосконалення методів роботи. При цьому оцінка ефективності соціальної роботи благодійних фондів є критично важливим елементом для забезпечення якості наданої допомоги та оптимізації діяльності організацій. Існує кілька основних методів, які дозволяють оцінити ефективність соціальних програм та ініціатив (табл. 2).

Таким чином, оцінка ефективності соціальної роботи благодійних фондів є багатоаспектним процесом, який включає використання різних методів для збору та аналізу даних. Важливо поєднувати кількісні та якісні методи, а також використовувати системи моніторингу та оцінки для забезпечення всебічного аналізу діяльності фондів. Це дозволяє не лише оцінити досягнуті результати, але й виявити можливості для вдосконалення програм та підвищення їх ефективності у майбутньому.

Критерії ефективності соціальної роботи благодійних фондів охоплюють різні аспекти діяльності, включаючи:

– *швидкість реагування* – в умовах кризових ситуацій, таких як війна, швидкість реагування благодійних фондів є критичним фактором ефективності. Фонди повинні бути здатними швидко мобілізувати ресурси, розробити та впровадити програми допомоги;

Таблиця 2

Методи оцінки ефективності соціальних програм та ініціатив благодійних фондів

Методи	Напрями використання
Кількісні методи	
Статистичний аналіз – передбачає збір та аналіз даних про кількість наданих послуг, охоплення цільової аудиторії, а також результати програм.	- Фонд «Карітас України» надав психологічну підтримку 5 000 осіб у 2023 році. - Український Червоний Хрест здійснив 3 000 вакцинацій у 2023 році.
Якісні методи	
Інтерв’ю та фокус-групи – спрямовані на збір відгуків від отримувачів допомоги, волонтерів та працівників фондів.	За результатами інтерв’ю з отримувачами допомоги, 70% відзначили покращення свого психологічного стану після участі у програмах фонду «Карітас України».
Анкетування є ефективним методом збору даних про задоволеність отримувачів допомоги та оцінки впливу програм	Опитування, проведене фондом «People in Need», показало, що 85% отримувачів продуктових наборів задоволені їх якістю та кількістю.
Моніторинг та оцінка (M&E) дозволяють відстежувати прогрес програм у реальному часі та оцінювати їхній вплив на основі попередньо визначених показників.	Фонд «Charitable organization» використовує систему M&E для оцінки ефективності освітніх програм, що дозволило виявити та усунути недоліки в їх реалізації.

Джерело: складено автором на основі []

– *відповідність потребам* – ефективність соціальної роботи залежить від того, наскільки програми відповідають реальним потребам цільової аудиторії. Це включає проведення регулярних оцінок потреб населення та адаптацію програм відповідно до змінних умов;

– *вплив на умови життя* – ефективність соціальної роботи також визначається впливом програм на соціальні та економічні умови життя отримувачів допомоги. Це включає покращення доступу до основних послуг, підвищення рівня доходів та загальне покращення якості життя;

– *сталість програм* – це включає здатність програм продовжувати діяти після завершення початкового фінансування, а також їх довготривалий вплив на громади;

– *ефективність використання ресурсів* – фонди повинні забезпечувати максимальний результат за мінімальних витрат.

Використання цих критеріїв дозволяє фондам не лише оцінювати результати своєї діяльності, але й вносити необхідні корективи для підвищення ефективності своїх програм у майбутньому.

Висновки. Війна в Україні поставила перед благодійними фондами численні виклики у сфері соціальної роботи з особами, які перебувають на деокупованих територіях. Проведене дослідження дозволяє зробити кілька важливих висновків щодо ефективності та особливостей цієї діяльності.

1. Соціальна робота на деокупованих територіях має ключове значення для забезпечення базових потреб населення, що зазнало впливу війни. Благодійні фонди відіграють важливу роль у наданні матеріальної, психологічної та соціальної підтримки, що сприяє відновленню громад та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб.

2. Ефективність соціальної роботи значною мірою залежить від оперативності реагування на потреби населення. Благодійні фонди повинні мати можливість швидко мобілізувати ресурси та адаптувати свої програми до змінних умов. Це включає забезпечення доступу до медичної допомоги, освіти та психологічної підтримки.

3. Благодійні фонди стикаються з численними проблемами та викликами, серед яких недостатнє фінансування, логістичні труднощі, ризики безпеки та необхідність координації з іншими організаціями та державними структурами. Для подолання цих викликів необхідна тісна співпраця між різними суб'єктами, що надають допомогу.

4. Ефективність соціальної роботи благодійних фондів визначається низкою критеріїв, включаючи швидкість реагування, відповідність потребам, вплив на соціальні та економічні умови, сталість програм та ефективність використання ресурсів. Використання цих критеріїв дозволяє оцінювати результати діяльності фондів та вносити необхідні корективи.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку конкретних механізмів та підходів для підвищення ефективності соціальної роботи на деокупованих територіях. Важливо також продовжувати вивчення міжнародного досвіду та адаптувати найкращі практики до українських умов. Особлива увага повинна бути приділена питанням координації діяльності благодійних фондів з державними структурами та міжнародними організаціями, а також залученню місцевих громад до процесу відновлення та реінтеграції.

Таким чином, соціальна робота благодійних фондів на деокупованих територіях є надзвичайно важливою для відновлення та стабілізації постраждалих регіонів. Подальший розвиток та вдосконалення цієї діяльності сприятиме покращенню умов життя населення та зміцненню соціальної стійкості країни.

Використана література:

1. Асадчев Ю. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та шляхи їх вирішення. *UWCF.* URL : https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/charity-in-ukraine-problems.

2. Благодійні фонди України аналіз діяльності. *YC.Market.* 3 серпня 2023. URL : https://blog.youcontrol.market/blaghodiini-fondi-ukrayini-analiz-diialnosti/#%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7-%D0.
3. Пищуліна О. Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства. *Центр Разумкова.* Київ, 2022. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf.
4. ООН, Агентство з координації гуманітарної допомоги (OCHA) : *офіційний веб сайт.* URL : https://www.unocha.org/ocha?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw4UKYdkDNEXOr42x5vXyM1m41SrBZhnAdRQhQLK5uu8Fh2EkSJMjBBoCO1wQAvD_BwE.
5. Міністерство оборони України: *офіційний веб сайт.* URL : https://www.mil.gov.ua/.
6. Фонд «Карітас України»: *офіційний веб сайт.* URL : https://ffu.foundation/en?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign={campaign_id}&utm_term=%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4%20%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%81%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw69k44tCmbOxkID6wDaB2__SNAjPy32Czl3F5GhAVdap-exDxURGcRoCtc0QAvD_BwE.
7. Український Червоний Хрест : *офіційний веб сайт.* URL : https://redcross.org.ua/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=cid|18518264529|search&utm_content=gid|148884866064|aid|633112663081|placement|&utm_term=%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw2oYX-FzY7HkSSUTk9ZDuPXa3cA1zUd9kun_5QOsW2vg0NzFOD4AahoCL6QQAvD_BwE.
8. Фонд «Charitable organization» : *офіційний веб сайт.* URL : https://ukraine-charity-fund.org/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw2DPQqXy08B6MauBwLHaEWED6N-PhPGZ5CSGJI8PkDavcKiyZYhllRoCKp0QAvD_BwE.
9. Міжнародний комітет Червоного Хреста (ICRC) : *офіційний веб сайт.* URL : https://blogs.icrc.org/ua/.
10. Фонд «People in Need» : *офіційний веб сайт.* URL : https://ukraine.peopleinneed.net/ua/.

References:

1. Asadchev Yu. Problemni aspekty diialnosti blahodiinykh orhanizatsii v Ukraini ta shliakhy yikh vyrishennia [Problematic aspects of charitable organizations in Ukraine and ways to solve them]. *UWCF.* URL : https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/charity-in-ukraine-problems [in Ukrainian].
2. Blahodiini fondy Ukrainy analiz diialnosti [Charitable funds of Ukraine analysis of activity]. *YC.Market.* August 3, 2023. URL : https://blog.youcontrol.market/blaghodiini-fondi-ukrayini-analiz-diialnosti/#%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0% B7-%D0 [in Ukrainian].
3. Pyshchulina O. (2022). Sotsialno-ekonomichni ta humanitarni naslidky rosiiskoi ahresii dlia ukrainskoho suspilstva [Socio-economic and humanitarian consequences of Russian aggression for Ukrainian society]. *Tsentr Razumkova.* Kyiv. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf [in Ukrainian].
4. OON, Ahentstvo z koordynatsii humanitarnoi dopomohy (OCHA) [United Nations, Agency for the Coordination of Humanitarian Assistance (OCHA)] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://www.unocha.org/ocha?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw4UKYdkDNEXOr42x5vXyM1m41SrBZhnAdRQhQLK5uu8Fh2EkSJMjBBoCO1wQAvD_BwE [in Ukrainian].
5. Ministerstvo oborony Ukrainy [Ministry of Defense of Ukraine] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://www.mil.gov.ua/ [in Ukrainian].
6. Fond «Karitas Ukrainy» ["Caritas of Ukraine" Foundation] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://ffu.foundation/en?utm_source=-google&utm_medium=cpc&utm_campaign={campaign_id}&utm_term=%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4%20%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%81%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw69k44tCmbOxkID6wDaB2__SNAjPy32Czl3F-5GhAVdap-exDxURGcRoCtc0QAvD_BwE [in Ukrainian].
7. Ukrainskyi Chervonyi Khrest [Ukrainian Red Cross] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://redcross.org.ua/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=cid|18518264529|search&utm_content=gid|148884866064|aid|633112663081|placement|&utm_term=%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D-1%81%D1%82&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw2oYX-FzY7HkSSUTk9ZDuPXa3cA1zUd-9kun_5QOsW2vg0NzFOD 4AahoCL6QQAvD_BwE [in Ukrainian].
8. Fond «Charitable organization» [Foundation "Charitable organization"] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://ukraine-charity-fund.org/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnK60BhA9EiwAmpHZw2DPQqXy08B6MauBwLHaEWED6N-PhPGZ5CSGJI8PkDavcKiyZYhllRoCKp0QAvD_BwE [in Ukrainian].
9. Mizhnarodnyi komitet Chervonoho Khresta (ICRC) [International Committee of the Red Cross (ICRC)] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://blogs.icrc.org/ua/ [in Ukrainian].
10. Fond «People in Need» [People in Need Foundation] : ofitsiinyi veb sait. URL : https://ukraine.peopleinneed.net/ua/ [in Ukrainian].

Martynenko O. Problems of social work of charitable funds of Ukraine with persons living in de-occupied territories

The war in Ukraine has created numerous challenges for charitable foundations that provide assistance to persons in the de-occupied territories. The social work of these organizations is critical to rebuilding communities and supporting internally displaced persons. In this context, charitable foundations and non-governmental organizations play a key role in providing the necessary assistance. The article is devoted to the study of the problems of social work of charitable foundations of Ukraine with persons who are in the de-occupied territories. It examines the main challenges that charitable organizations face in the process of providing assistance and support to this population category. Special attention is paid to issues of psychological support, material assistance, medical care and reintegration into society. Effective strategies and methods of work of charitable funds are analyzed, as well as the experience of implementing successful projects. The effectiveness of the social work of charitable foundations is determined by the speed of response, compliance with needs, impact on social and economic conditions, sustainability of programs and efficiency of resource use. Adaptation of international experience and development of new

approaches are key to further development of this activity. Further research can be directed to the development of specific mechanisms and approaches to increase the effectiveness of social work in the de-occupied territories, as well as to the study of coordination between charitable foundations, state structures and international organizations. The obtained results can be the basis for further research in the field of social work, humanitarian aid and post-conflict reconstruction. The findings of the study can be useful for decision-making and the development of policies aimed at supporting and restoring the de-occupied territories.

Key words: *de-occupied territories, socially vulnerable population, charity funds, social work, psychological, social and economic upheavals.*

УДК 378.1:355.23
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.11

Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» НГУ продовжує здійснювати конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених. В засобах масової інформації та за аналізом змісту судових справ дізнаємося про серйозні наслідки неналежної організації порядку взяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових і спеціальних перевезень. З метою їх запобігання доцільно переглянути педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання згаданих завдань в процесі підготовки ВВНЗ НГУ.

Під час дослідження були використані такі наукові методи, як: аналіз для вивчення освітнього процесу ВВНЗ НГУ за його складниками, вивчення матеріалів неналежної організації порядку взяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових і спеціальних перевезень; табличний метод для систематизації інформації щодо створення інформаційного забезпечення освітніх компонент, за результатами опанування яких у здобувачами вищої освіти формується готовність до виконання завдань; синтез для визначення педагогічних умов педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних за складниками освітнього процесу: інформаційне забезпечення освітнього процесу – формування та використання навчальних фільмів; матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу – формування та використання спеціалізованих аудиторій (комплекс спеціалізованих приміщень ситуаційного моделювання, зокрема зал судових засідань) та навчальних місць (виконання завдань з конвоювання здобувачами вищої освіти з використанням спеціального автомобіля типу «АЗ» та спеціального вагону типу «ЗАК»).

Ключові слова: *готовність, педагогічні умови, майбутні офіцери, службово-бойова діяльність, Національна гвардія України, професійна підготовка.*

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» (Про Національну гвардію України, 2014) до основних функцій Національної гвардії України (НГУ) відноситься участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув’язнення, виконання покарань. В прикінцевих та перехідних положеннях згаданого нормативного-правового акту установлено, що тимчасово до визначення на законодавчому рівні іншого суб’єкта виконання відповідних функцій НГУ продовжує здійснювати: конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, до Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, апеляційних судів з розгляду цивільних і кримінальних справ, місцевих загальних судів, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України (ВСУ), та відповідних установ виконання покарань, попереднього ув’язнення (крім гауптвахт) та ізоляторів тимчасового тримання, а також охорону їх у залі суду; конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі під час їх екстрадиції; участь у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варти. Військові частини (підрозділи) НГУ, що здійснюють зазначені функції, під час дії воєнного стану залишаються у підпорядкуванні Міністерства ВСУ. Порядок організації виконання зазначених функцій, у тому числі порядок взяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових і спеціальних перевезень затверджуються Міністром ВСУ. Він відображений в наказах Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів та Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України (Інструкція, 2015; Положення, 2019).

В засобах масової інформації та за аналізом змісту судових справ ми дізнаємося про серйозні наслідки неналежної організації порядку взяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових